

EĞİTİM HER ENGELİ AŞAR

Eğitim ülkemizde yasal güvence altına alınan haklardan biridir. Anayasamızın 42. Maddesinde eğitim öğretim hakkı "Kimse eğitim öğretim hakkından yoksun bırakılmaz. Eğitim ve öğretim, Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır." şeklinde yer almaktadır. T.C vatandaşı olan her birey zorunlu eğitim çağına geldiğinden itibaren devlet eğitim ve öğretimi için gerekli olan bütün imkânları sağlar.

Ülkemizdeki eğitimin yeterliliği sık sık tartışma konusu olmakta ve sürekli olarak eğitimle ilgili düzenlemeler yapılmaktadır. PISA sonuçları dikkate alındığında ülkemiz matematik, fen ve okuma alanlarında OECD ülkelerinin ortalamasının altında kalmaktadır. Bu durumu değiştirmek için eğitimle ilgili yatırımlar ve çalışmalar yapılmaktadır. Umuyoruz ki bu çalışmalar ülkemizdeki eğitim kalitesini dünya standartlarına çıkarır.

Biz asıl konumuza gelelim. Bugün 3 Aralık Dünya Engelliler Günü olduğundan dolayı bu yazıda devletin engellilere sağlamış olduğu eğitim imkanlarına değineceğiz. Bu imkanlara girmeden önce ülkemizdeki engel oranına ve engellilerin eğitime katılım oranlarına bakalım.

TÜİK in yayınlamış olduğu verilere göre ülkemizde nüfusun %12,29 engelli. Engellilerin %2,58 ortopedik, görme, işitme, zihinsel ile dil ve konuşma , %9,70 de süregelen hastalık. Yine TÜİK verilerine göre 6 yaş üzeri ortopedik, görme, işitme, zihinsel ile dil ve konuşma engelli bireylerin %63,67 okuma yazma bilmekte %36,33 okuma yazma bilmemekte, süregelen hastalığı olan bireylerin ise %75,19 okuma yazma bilmekte % 24,81 okuma yazma bilmemektedir. Verilere bakıldığında ülkemizin engellilerin eğitimi konusunda kat edeceği çok fazla yol olduğu görülmektedir. Bu yolu hızlı ve sağlam adımlarla almak umuduyla, biz ülkemizdeki engellilere tanınan eğitim haklarına geçelim.

Önce engellinin tanımını yapalım. Engelli; doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yetilerini çeşitli derecede kaybetmiş bireydir.

Özel Eğitim; Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, ilgileri,yetenekleri, yeterlilikleri doğrultusunda kendi kendine yeten, temel yaşam becerileri gerçekleştirmiş,çevresi ile uyumlu, başkaları ile iyi ilişkiler kurabilen, iş birliği içinde çalışan, üretici ve mutlu bireyler yetiştirmeyi amaçlar.

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin Eğitsel Tanılama ve Değerlendirmeleri Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince(RAM) yapılır. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere eğitim-öğretim gördükleri okulda/kurumda Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı Birimi tarafından yetersizliği doğrultusunda Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlanır.

Eğitsel Tanılama ve Değerlendirme Süreci;Bireylerin eğitsel tanılama ve değerlendirme Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından yapılır. Tanılamada bireylerin sağlık kurulu raporu ile zihinsel, fiziksel, ruhsal, sosyal gelişim özellikleri ve zorunlu eğitime tabi olan bireylerin okuldaki eğitim performansı, bireyin ihtiyacı ile özel eğitim hizmetlerinden yararlanma süresi dikkate alınır. Eğitsel tanılama sürecinde veli, okul ve uzmanlar işbirliği içinde bulunurlar. Eğitsel tanılama ve değerlendirmesi yapılan bireye yönelik yetersizliği, yetenekleri, ihtiyaçları doğrultusunda eğitim planı hazırlanır. Öğrenciler gösterdiği performanslar doğrultusunda her yıl değerlendirmeye alınabilir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı; Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde eğitsel değerlendirme ve tanılması yapılan öğrencilere yönelik okullarda Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı Birimi tarafından Rehberlik

ve Araştırma Merkezinin değerlendirme raporu ve hazırlamış olduğu eğitim planını dikkate alarak öğrencinin yetersizliği, yetenekleri, ihtiyaçları doğrultusunda ailenin de katılımıyla Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlar. Ayrıca öğrencinin yetersizliği doğrultusunda alınacak olan sosyal, psikolojik, fiziksel tedbirleri de belirlenir. Öğrencinin başarısının değerlendirilmesinde hazırlanan BEP ve öğrencinin yetersizliği dikkate alınır.

Kaynaştırma Yoluyla Eğitim; Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmi ve özel(Okul Öncesi, İlkokul, Orta Okul, Orta Öğretim) okullarda destek eğitim hizmetlerinin de sağlanması ile eğitim öğretim görmesini amaçlar.

Kaynaştırma Eğitimine tabi olan öğrenciler için öğrencinin yetersizliği doğrultusunda Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı(BEP) hazırlanır. Öğrencinin yetersizliği doğrultusunda sosyal, psikolojik, fiziksel düzenlemeler yapılır. Okul personeli, veliler ve diğer öğrenciler kaynaştırma eğitime tabi olan öğrencinin yetersizliği hakkında bilgilendirilirler.

Bir sınıfta kaynaştırma eğitiminden faydalananen fazla 2 öğrenci bulunabilir. Ve bu öğrencilere yönelik ders içi veya ders dışı destek eğitim hizmetleri verilir. Öğrenci hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı doğrultusunda yetersizliğine uygun olarak yazılı veya sözlü olarak değerlendirilir.

Destek Eğitim Odası; Kaynaştırma eğitime tabi olan öğrenciler ile üstün yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ve eğitim materyalleri sağlanarak eğitim desteği verilmesini amaçlar. Destek eğitim odalarında bire bir eğitim veya aynı düzeyde olan bireylerle grup eğitimi yapılabilir.

Bir okulda birden fazla destek eğitim odası açılabilir. Öğrenciler en fazla haftalık ders saatinin %40 kadar ders alabilirler. Destek eğitim odalarında dersler eğitim-öğretim saatleri içerisinde yapılır.Öğrencilerin değerlendirilmesinde destek eğitim odasındaki performansları da dikkate alınır.

Özel Eğitim Sınıfı; Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerden aynı tür yetersizliği(zihinsel, görme, işitme, ortopedik, otistik) bulunanların bir arada eğitim öğretim görmesini amaçlar. Özel eğitim sınıflarında eğitim öğretim gören bireylere yeterlilikleri doğrultusunda BEP hazırlanır.

Sınıf mevcutları öğrencilerin yetersizlik türüne ve eğitim kademesine(İlkokul, Orta Okul) göre değişiklik göstermektedir. Bu sınıflarda birleştirilmiş sınıf (1-4, 5-8) uygulaması yapılır.

Özel eğitim sınıfları öğrencilerin yetersizlik türü doğrultusunda okulda uygun bir yerde olmalıdır. Sınıf içi düzenlemelerde de öğrencilerin yetersizliği dikkate alınır.

Evde Eğitim; Zorunlu eğitim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden eğitim öğretim kurumlarında doğrudan yararlanamayacak olanların evde eğitim almasını amaçlar. Evde eğitim için sağlık kurumlarında bireyin evde eğitiminin uygun olduğuna dair heyet raporu ve okul kaydı olmak zorundadır.

Evde eğitim hizmeti haftalık en az 10 saat olacak şekilde belirlenir ve öğrenciye yetersizliği doğrultusunda BEP hazırlanır. Öğrencinin başarısı değerlendirilirken BEP ve öğrencinin yetersizliği dikkate alınır.

Evde eğitimde ailenin bilgilendirilmesi, desteklenmesi ve eğitimin her aşamasına katılması sağlanır. Aile eğitim öğretim için uygun ortamı hazırlar.

(Yukarıda yer alan bilgiler Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nden alınmıştır. Detaylı bilgi için Okulunuza veya Rehberlik ve Araştırma Merkezine başvurabilirsiniz.)

Peki, ülkemizde engellilere tanınan eğitim imkânlarına ve eğitimin zorunlu olmasına rağmen(engellilerde eğitime başlama yaşı 37 aydan itibaren zorunludur) engellilerin okuma yazma oranının düşük olmasının nedenleri nelerdir. Maddeler halinde sıralayalım;

- Eğitim sisteminin normal bireylere göre planlanması ve engelli bireylere yönelik sonradan bütünleştirici programların yapılması
- Engellilerin eğitiminde görev alacak uzmanların yeterli sayıda yetiştirilmemesi veya istihdam edilmemesi
- Eğitim kurumları inşa edilirken engelliler için gerekli fiziksel düzenlemelerin yapılmaması
- Engellilerin eğitimi için yeterli araç-gereç bulundurulmaması
- Engellilerin engel durumu göz önüne alan ölçme değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmemesi
- Eğitim programlarının yeteri kadar esnek olmaması
- Ulaşım (Özel Eğitim kapsamına alınan bireylerin ulaşımını devlet karşılamaktadır.)
- Yoksulluk
- Aile ve özel hayat

(Ufkun Ötesi Bilim Dergisi Cilt 2, Sayı 2; Hacettepe Üniversitesi Yrd. Doç Dr. Kasım KARATAŞ)

Eğitimin lütuf olmadığı hak olduğu ve bireylerin bu hakkına ulaşabilmesi için sorumlu kişilerin özveri ile çalışması gerektiği bilincinin yerleştiği,

Eğitime harcanan zamanın, paranın, emeğin boşa yapılmış bir harcamadan ziyade geleceğe yapılan en iyi yatırım olarak görüldüğü,

Engellilerin iş, meslek ve sosyal hayatta daha fazla yer aldığı bir ülke/toplum olmak dileğiyle....

- TÜİK verileri araştırma tarihi 2002 güncelleme tarihi 01/06/2013

- PISA 2012 Türkiye

Yusuf TULUM
Rehber Öğretmen